SUFISM

Ett exempel på sufiriter där orderns anhängare vandrar kring shaykhen. Dessa riter går ej att härröra till islams källor.

Även om de bara utgör en liten minoritet återfinns sufier i många länder, muslimska som icke-muslimska. Men i motsats till uppfattningen att sufier är en unison grupp är sufier indelade i ordnar som skiljer sig åt i fråga om praxis och tro. Grupperna varierar i storlek och somliga har med tiden upphört att existera. Bland de överlevande ordnarna finns idag tijāniyyah [1], naqshbandiyya [2], qadiriyya [3] och shadhiliyya [4].

Sufismens ursprung

I sin tidigaste form betonade sufismens läror att den troende borde lägga större vikt vid islams andliga aspekter. Efter en tid införde dock de lärde inom sufismen ritualer som var okända för islam men som välkomnades av deras anhängare. Ritualer som infördes var dans, spelande av instrument och rökning av hasch.

Den lärde Ibn al-Jawzi skrev skriver i boken *Talbis Iblis* om ursprunget till namnet sufier och säger: *"De tilltalas med detta namn då den första personen som hängav sitt liv åt tillbedjan runt Ka'bah hette sufah."* De som ville efterlikna honom har därför kallats "sufier".

Ibn al-Jawzi nämner också en annan anledning: *"De bar kläder av ull."* Ull kallas på arabiska för *soof* och ullkläder var under dessa tider ett tecken på asketism eftersom ullen var det billigaste materialet för klädestillverkning samt att det var grovt mot huden. I vilket fall som helst användes ordet sufi inte under profeten Muhammads (över honom vare Guds frid och välsignelser) och hans följeslagares tid utan introducerades i stället ungefär 200 år efter utvandringen till Medina.

Den välkände islamiskt lärde Ibn Taymiyyah nämner att den första förekomsten av sufism var i Basra i Irak där vissa muslimer gick till ytterligheter i tillbedjan och att undvika det världsliga livet, vilket inte hade setts i andra länder.[5]

En definition av sufism

Sufism är en serie begrepp och ritualer som kan avse fattigdom, avskildhet samt sång och dans och bygger på en blandning av många olika religioner och läror som grekisk filosofi, zoroastrianism, buddhism, hinduism och islam. Sufier själva och orientalister använder ofta

begreppet ”islamisk mysticism” för att ge intryck av att islam är helt eller delvis en dogmatisk religion med en uppsättning av meningslösa ritualer. Sufismens verkliga kärna (*tasawwuf*) motsätter sig dock vad en muslim tror på, vilket kommer att förklaras i detalj.

En muslims tillvägagångssätt

En muslim hänvisar i fråga om religion alltid till Koranen och de traditioner (*hadith*) från profeten Muhammed (över honom vare Guds frid och välsignelser) som kallas *sunnah*. Gud säger i Koranen:

> Och när en fråga som rör en troende man eller kvinna har avgjorts av Gud och Hans Sändebud, har dessa inte rätt att själva döma i det som rör dem; den som sätter sig upp emot Gud och Hans Sändebud begår ett uppenbart svårt misstag.[6]

Profeten Muhammed (över honom vare Guds frid och välsignelser) betonade vikten av att följa Koranen och *sunnah* och varnade för att införa innovationer i islam. Profeten (över honom vare Guds frid och välsignelser) har sagt:

> Den som handlar på ett sätt som inte är i enlighet med mina kommenderingar (dvs. den islamiska lagen) skall få den handlingen avvisad.[7]

Ibn Mas’ood (en följeslagare till profeten) sade:

> ”Guds sändebud, må Guds frid och välsignelser vara över honom, drog en rak linje i marken med handen och sade: ‘Detta är den raka vägen till Gud.’ Sedan drog han en [kort] linje vid varje sida av den räta linjen och sade: ‘Dessa linjer har var och en en djävul som lockar på människor.’ Därefter läste han en vers ur Koranen: ‘[Gud säger:] ‘Detta är Min väg, en rak [väg]; följ den och följ inte [andra] vägar; annars kan ni förlora Hans väg ur sikte!’ Detta är vad Han befaller er; kanske fruktar ni Honom.’” [8] & [9]

En muslim är således skyldig att lyda Gud och Hans sändebud. Detta är den högsta myndigheten i islam. En muslim skall inte blint följa religiösa ledare utan istället använda de fakulteter som Gud har försett oss med i form av intellekt och förnuft. Sufism, å andra sidan,

är en bindande order som avskaffar den fria tanken och personlig diskretion och sätter den som följer ordern i händerna på dess högste ledare, eller som det har sagts av några sufiäldste: ”*man måste vara med sin shaykh som en död person är medan denne tvättas*”, dvs. man bör inte argumentera eller motsätta sig yttrande från shaykhen och man måste visa total lydnad och underkastelse inför honom.

Sanna muslimer nöjer sig med namnet ”muslim” som Gud har gett till dem när Han sagt:

> Och sträva för Guds sak med all den hängivelse som ni är skyldiga Honom. Han har utvalt er och Han har inte lagt på er svåra eller tunga plikter i [utövningen av er] religion, den rena, ursprungliga tro som var er fader Abrahams. Det är Han som i gången tid och i denna [Skrift] har kallat er ”dem som har underkastat sig Guds vilja”. Om detta skall Sändebudet vittna mot er och ni skall vittna mot människorna. Förrätta därför bönen regelbundet och erlägg allmoseskatten! Och håll fast vid Gud, er Herre och er Beskyddare – den mäktigaste Beskyddaren och den bäste Hjälparen av alla! [10]

Sufier kan insistera på att de är muslimer, men samtidigt insisterar de också på att identifiera sig med sufism lika mycket som islam.

Tron på Gud

I korta drag tror en muslim på Guds unika varande i att Han inte har någon medhjälpare eller någon som kan liknas vid Honom. Gud, den Allsmäktige, säger: ”*Ingenting är som Han – Han som hör allt, ser allt.*” [11]

Gud är skild från Hans skapelse och inte en del av den. Han är Skaparen och allt annat är Hans skapelse.

Sufier vidhåller ett antal föreställningar om Gud, den Allsmäktige, varav några av dessa föreställningar är följande:

1. *al-Hulool*: Tron att Gud vistas i Hans skapelse.
2. *al-It’tihaad*: Tron att Gud och Hans skapelse är en förenad förekomst.
3. *Wahdatul-wujood*: Tron att man inte ska skilja mellan Skaparen och skapelsen, för både Skaparen och skapelsen är en enhet.

Mansoor al-Hallaaj, en lärd man som vördas av sufier, har sagt:

> Jag är Han som jag älskar. Han som jag älskar är jag. Vi är två själar som lever i en kropp. Om du ser mig ser du Honom och om du ser Honom ser du mig.[12]

Muhiyddin Ibn Arabi, en annan vördad personlighet inom sufismen är ökänd för sina uttalanden: *"Vad som är under mina kläder är ingen utom Gud."* och *"Slaven är Herren och Herren är en slav."* [13]

Dessa föreställningar motsäger sig starkt den muslimska tron på Guds enhet. Sufiska doktriner som dessa står inte långt från den kristna eller hinduiska tron på reinkarnation. S. R. Sharda skriver i *Sufi Thought*:

> Sufisk litteratur efter timurtiden visar på en betydande förändring i innehåll. Den är panteistisk. Efter muslimsk ortodoxis tillbakagång i Indien under ett sekels tid, på grund av timurernas invasion, blev sufismen fri från den muslimska ortodoxins kontroll och umgicks med hinduiska helgon som påverkade dem i mycket stor utsträckning. Sufierna antog monism och hustrulig hängivenhet från den Vaishnava-vedantiska skolan och bhakti- och yogametoder från den Vaishnava-vedantiska skolan. Vid denna tid nådde populariteten för vedantisk panteism bland sufierna sin höjdpunkt.

Tron på Guds profet

En muslim tror att profeten Muhammed (över honom vare Guds frid och välsignelser) var den siste profeten och Guds sändebud. Han var inte gudomlig och han dyrkas inte. Däremot skall han följas och man kan inte dyrka Gud utom på det sätt som han har godkänt.

Sufiordnar håller en mängd olika föreställningar om profeten Muhammed (över honom vare Guds frid och välsignelser). Av dem finns de som tror att han var okunnig om den kunskap som sufiernas äldste besitter. al-Bustami, en av sufiernas lärde, har sagt: *"Vi har vandrat in ett hav av kunskap vid stranden som profeterna och sändebuden stod."*

Andra sufier tillskriver någon form av gudomlighet till profeten genom att säga att hela skapelsen skapades från hans ljus. Vissa tror även att han var den förste skapelsen och att

han vilar på Guds tron, vilken är den tro som Ibn Arabi och andra sufier efter honom har haft.

Tron på paradiset och helvetet

I korta drag tror muslimer på paradiset och helvetet som båda existerar nu som två skilda boningar. Helvetet är den plats där den som har syndat kommer att straffas och paradiset är den plats där den som har gjort gott kommer att belönas.

Sufier i allmänhet tror att man inte ska be Gud att ge en paradiset; de påstår att man inte bör söka det då det skulle vara ett tecken på bristande intellekt. För dem har ”paradiset” en immateriell mening, vilken är att få kunskap om det osedda från Gud och att älska Honom.

När det gäller helvetet anser en sufier att man inte ska försöka fly från det. Enligt dem är en sann sufi inte rädd för elden. Vissa tror även att om en sufiäldste skulle spotta på elden, skulle den slockna, vilket Abu Yazid al-Bustami påstod.

Sufismens principer

”Frivillig och total underkastelse inför shaykhen”, är förmodligen sufismens motto. Vid en snabb anblick är det tydligt att en särskild och fullständig bindning formas mellan ledaren för sufiordern (*shaykh*) och anhängaren (*muriid*). För att förstå sufismens principer måste man förstå denna grundläggande struktur.

I grund och botten avger anhängaren ett löfte om trohet där han lovar att lyda shaykhen, och i sin tur lovar shayken att undsätta anhängaren från alla problem eller olyckor som kan drabba honom. Shaykhen erbjuder även uppriktiga anhängare lukrativa förmåner. När en anhängare godtar dessa villkor välsignas han och får ta del av ett antal åminnelser (*dhikr*). Anhängaren skall också leva sitt liv på ett sätt som sufiorderns äldste definierar. Om en konflikt uppstår mellan uppgifterna i ordern och utanför ordern, är ramen att agera efter de instruktioner som shayken ger. På detta sätt blir shaykens kontroll över anhängaren fullständig.

Som muslimer tror vi inte att någon människa har en speciell kraft eller förmåga att undsätta oss från motgångar i graven eller i nästa liv. Var och en kommer att stå till svars inför Gud och bedömas individuellt.

Gud säger till oss:

> Och då några frågade dem [som ville varna sabbatsbrytarna]: ”Varför förmanar ni människor som Gud kommer att låta förgås eller drabbas av ett strängt straff?” svarade de [som ville varna]: ”För att fria oss från skuld inför er Herre och i förhoppningen att de skall frukta Gud. [14]

Vi tror också att vi inte skall utelämna eller överlämna oss inför någon annan än Gud, den Allsmäktige. Förutom Skaparen är alla i stånd till att göra fel. Profeten (må Guds frid och välsignelser vara över honom) sade: *”Alla Adams söner begår misstag och de bästa av dem är de som ångrar sig.”* [15]

Shaykhen

Han är den ”högsta myndigheten” som fördelar alla uppgifter som skall utföras inom ordern och ger var och en av anhängarna deras nödvändiga åminnelser. Det är till denna person som anhängaren lovar fullständigt och total lydnad, varefter de två universella lagarna i form av shaykh-anhängare förhållande träder i kraft:

1. Anhängaren får aldrig argumentera med shayken eller be honom om ett bevis för de saker som han gör.
2. Den som motsätter sig shayken har brutit ”förbundet” och utesluts från alla förmåner som shaykhen erbjuder.

Som muslimer tror vi att alla handlingar av dyrkan är ”*tawqiifiyah*”, dvs. inte föremål för personliga åsikter som inte styrks med bevis från autentiska källor. Gud, den Allsmäktige, säger: *”Säg: ‘Lägg fram era bevis, om det ni säger är sant.’”* [16]

Vi tror inte att det finns någon medlare mellan Gud och Hans tjänare. Vi ska tillbe Honom direkt. Gud säger:

> Er Herre säger: ”Be till Mig, så skall Jag besvara er [bön]. De som håller sig för goda för att tjäna Mig skall gå med böjt huvud in i helvetet. [17]

Enligt sufismen är shaykhen den…

> …inspirerade personen inför vars ögon mysterierna i den verklighet som är dold för människor har presenterats, för shaykerna ser med Guds ljus och vet vilka

> tankar och tvivel som finns i människors hjärtan. Inget kan döljas för dem. [18]

Ibn Arabi hävdade att han brukade få direkta uppenbarelse från Gud på ett sätt som liknade profeten Muhammeds (över honom vare Guds frid och välsignelser) uppenbarelser, och han uppges ha sagt: "*Vissa verk skrev jag på kommando av Gud sända till mig i sömnen eller genom mystiska uppenbarelser.*" [19]

Vi tror att kunskap om den verklighet som är dold för människan är begränsad till Gud. Den som påstår sig besitta denna kunskap talar inte sanning. Gud säger till oss:

> Vem är mer orättfärdig än den som sätter ihop lögner om Gud eller säger: ”För mig har uppenbarats”, trots att ingenting har uppenbarats för honom, eller den som säger: ”Jag skall uppenbara motstycket till det som Gud har uppenbarat”? Om du kunde se de orättfärdiga när de ligger för döden och änglarna sträcker ut händerna [mot dem och ropar]: ”Låt själen fara! I dag skall ni få lida ett förnedrande straff för de lögner ni yttrade om Gud och för att ni av högmod vägrade att lyssna till Hans budskap.[20]

Profeten Muhammed (må Guds frid och välsignelser vara över honom) har sagt: *”Ljug inte i fråga om mig för den som gör så träder in i elden.*" [7]

Konventionen

Detta är en ceremoni [21] som med vida marginal är den viktigaste principen för sufism eftersom den är vanligt förekommande bland alla sufiordnar. Här håller shaykhen och anhängaren varandras händer i en gemensam meditation. Anhängaren lovar helhjärtat och med full vilja att respektera shayken som sin ledare och guide till Guds väg. Han lovar också att följa orderns riter genom hela sitt liv och att aldrig avvika från dem, tillsammans med detta lovar han fullständig och ovillkorlig lydnad och lojalitet till shaykhen. Efter detta reciterar shaykhen: *”De som avlägger trohetsed inför dig, avlägger [därmed] trohetsed inför Gud.*" [22]

Anhängaren får sedan ta emot en personligt utvald åminnelse. Shaykhen frågar anhängaren: ”Har du accepterat mig som din shaykh och andlige vägledare inför Gud, den Allsmäktige?” Som svar säger anhängaren: ”Jag har accepterat” och shaykhen svarar: ”Och vi har accepterat.” Båda läser trosbekännelsen och ceremonin avslutas med att anhängaren kysser

shaykhens hand.

Denna ceremoni var varken känd under profetens (över honom vare Guds frid och välsignelse) tid eller under de bästa tre generationer som efterföljde honom. Profeten Muhammed (må Guds frid och välsignelser vara över honom) sade:

> Den som lever efter mig kommer att få se många skillnader [religiösa innovationer] så följ min sunnah och mina rättfärdiga kalifernas sunnah. [23]

Profeten (över honom vare Guds frid och välsignelser) sade också:

> Sannerligen, det bästa av tal är Guds skrift och den bästa av vägledning är Muhammads vägledning och det mesta onda i religiösa frågor är innovationer. Varje innovation [i religionen] är en *bid'ah* och varje *bid'ah* är villfarelse och varje villfarelse leder till elden.[7]

Imam Malik sade: ”Den som introducerar en innovation i islam och anser den vara bra menar i praktiken att Muhammed (över honom vare Guds frid och välsignelser) förrådde det gudomliga budskapet.”

Åminnelsen

Den är också känd som ”*wird*” och i sufism är det praxis att upprepa Guds namn och ett visst antal åminnelser. Dessa åminnelser kan omfatta åkallan av de döda eller att söka hjälp från andra än Gud vid behov i vilka bara Gud den Allsmäktig kan undsätta.

Ahmad at-Tijani, en sufiäldste, hävdade att praktiserandet av *wird* vidhölls av profeten Muhammed (över honom vare Guds frid och välsignelser) även om han inte lärde ut detta till någon av hans följeslagare. at-Tijani hävdade att profeten visste att en tid skulle komma då *wird* skulle offentliggöras men att den person som skulle göra det ännu inte existerade. Som ett resultat av detta menar sufier att det finns en kedja mellan profeten Muhammed (över honom vare Guds frid och välsignelser) och deras nuvarande shaykh.

Åminnelser kategoriseras av de sufiäldste i tre kategorier:

1. Åminnelser för den oinvigde, som att upprepa ”*la ilaaha illa Allah Muhammad-ur-*

Rasoolullah” (dvs. det finns ingen Gud värd att dyrkas utom Gud och att Muhammed är Guds sändebud.)
2. Åminnelser av högre grad, som att upprepa Guds namn ”Allah”.
3. Den högsta gradens åminnelse, som är att upprepa det gudomliga pronomenet ”Hu” (Han).

Ibland skanderas denna åminnelse genom melodiska hymner med slutna ögon ackompanjerad av musik. Det kan också vara så att någon dansar inför shaykhen när han säger denna åminnelse. Ofta kan dessa åminnelser bestå av ren polyteism, som enligt islam är den största synden. Gud säger:

> Men det har uppenbarats för dig liksom för dina föregångare att om någon sätter medhjälpare vid Guds sida skall allt vad han har åstadkommit [i denna värld] gå om intet och [i nästa liv] skall han höra till förlorarna. [24]

Tolkning av Koranen

Inom sufismen är studier av Koranen eller begrundan av dess verser inte uppmuntrat, och ibland även förbjudet. Sufier hävdar att varje vers i Koranen har en yttre och inre mening. Den inre meningen förstås enbart av de sufiäldste. På grund av detta har sufier infört begrepp som är helt främmande för islams läror.

I Koranen uppmuntrar Gud oss till att förstå Hans skrift på rätt sätt. Gud säger:

> Detta är en välsignad Skrift som Vi har uppenbarat för dig, [Muhammad]. Människorna bör tänka över dess budskap och lägga dem på minnet, om de har förstånd. [25]

Koranen studeras jämsides med *sunnah* och tillsammans är de islamisk lags båda källor som måste ses som en integrerad enhet. Vi skall förstå och tolka Koranen och sunnah på samma sätt som de tolkades av de första generationerna.

Slutsats

Vi kan därmed se att sufism skiljer sig markant från islam. Sufismen uppmanar dess

anhängare att avsäga sig de grundläggande fakulteterna givna av Gud och underkasta sig en annan form av slaveri.

Islam är å andra sidan en mycket enkel religion i vilken det inte finns något behov av mellanhänder eller helgon mellan människa och Gud. Den troende skall bara utelämna sig till Gud, den Allsmäktige.

1. Tijāniyyah (arabiska: الطريقة التجانية, transkriberas: al-tariqah al-Tijāniyyah) är en sufiordern med ursprung i Nordafrika men numera även utbredd i Västafrika, särskilt i Senegal, Gambia, Mauretanien, Mali, Guinea och Sudan. Dess anhängare kallas tijānī (stavat tijaan eller tiijaan i wolof, tidiane eller tidjane på franska). Tijānī fäster stor vikt vid kultur och utbildning. För att bli medlem i ordern måste man ta emot en tjiānī-wird (en sekvens av fraser) som upprepas två gånger dagligen från en muqaddam (företrädare för ordern).
2. Naqshbandiordern är över 1.300 år gammal. Namnet har förändrats under åren. Ursprungligen kallades de för as-Siddiqiyya runt tiden för Bayazid al-Bistami till Abdul Khaliq al-Ghujdawani hette de at-Tayfuriyyaoch och från tiden för Abdul Khaliq al-Ghujdawani till Shah Naqshband hette de Khwajagan eller Hodja. Från tiden för Shah Naqshband har de kallats för Naqshbandiyya. Det anses att överföringen av andlig härkomst, eller *silsilah*, sker direkt från en shaykh till en annan vid eller efter tidpunkten för dödsfall eller begravning. Den är inte knuten till ett land, familj eller politisk överenskommelse utan sägs ske direkt från hjärta till hjärta. Det anses också att nästa skaykh kommer att stå i en viss kontakt med den föregående shaykhen.
3. Qadiriyya (arabiska: القادريه, persiska: قادريه kan också transkriberas Qadri, Qadriya, Kadri, Elkadri, Elkadry, Aladray, Adray, Kadray, Qadiri eller Qadri) är medlemmar i sufiordern qadiri. De har fått detta namn från AbdulQader Jiilani Al Amoli (1077-1166) som var föddes den iranska provinsen Mazandaran. Ordern är med sina många förgreningar utbredd särskilt i den arabisktalande världen men kan också hittas i Turkiet, Indonesien, Afghanistan, Indien, Bangladesh, Pakistan, Balkan, Israel och i Kina.
4. Shadhiliyya är en sufiorden med rötter i Nordafrika som grundades av Abu al-Hasan al-Shadhili (1175–1258). Den tillhör de mest inflytelserika sufiordnarna och är förbehållen personer med bevisad intellektuell begåvning. Shadhiliyya är nära förknippad med traditionen efter Ibn ‘Arabi. Ordens medlemmar är ofta ansedda personer inom den intellektuella eliten.
5. al-Fataawaa (11/6)
6. Koranen 33:36
7. Sahih Muslim
8. Koranen 6:153

9. Ahmad och en-Nasaae’e
10. Koranen 22:78
11. Koranen 42:11
12. At-Tawaaseen av Al-Hallaj
13. Al-Fatoohaatul-Makkiyyah & Al-Fatoohaat
14. Koranen 7:164
15. Tirmidhi
16. Koranen 2:111
17. Koranen 40:60
18. Saif en-Nasr, Seera för Hamidiyyeh, 1956
19. M. Ibn Arabi, *The Bezels of Wisdom* s. 3
20. Koranen 6:93
21. ”För de personer som inte har möjlighet att komma i kontakt med någon av våra auktoriserad representanter har shaykhen givit tillåtelse att läsa konventionen efter en ljudinspelning. Efter att ha gjort det fylls ett formulär i med dina kontaktuppgifter så att vi kan informera shaykhen om ditt inträde över internet.” Källa: naqshbandi.org
22. Koranen 48:10
23. Abu Dawood
24. Koranen 39:65
25. Koranen 38:29